

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
28 серпня 2021 року,
протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
навчальної дисципліни
«МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр
за спеціальністю 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота
за денною формою навчання**

м. Хмельницький
2021

РОЗРОБНИК:

Професорка кафедри трудового, земельного та господарського права, кандидатка юридичних наук, доцентка
25 серпня 2021 року

_____ Ірина МИХАЙЛОВА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри трудового, земельного та господарського права
28 серпня 2021 року, протокол № 1

Завідувач кафедри, доктор юридичних наук,
професор
28 серпня 2021 року

_____ Іван КОСТЯШКІН

Декан юридичного факультету, кандидат
юридичних наук
28 серпня 2021 року

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

Обліковий обсяг 1,8 ум.др.арк.

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	3
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	3
1.2.	Лекції (теми і плани)		4
1.3.	Семінарські (практичні, лабораторні) заняття (- теми і плани занять; - питання, задачі, завдання або кейси для поточного контролю; - методичні рекомендації для підготовки до занять)	–	5
1.4.	Самостійна робота здобувачів вищої освіти (- теми, завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти; - методичні рекомендації до їх виконання; - питання для самоперевірки)	–	8
1.5.	Індивідуальні завдання (- форми, тематика завдань; - методичні рекомендації до їх виконання)	–	8
1.6.	Підсумковий контроль (- питання для підсумкового контролю; - зразок екзаменаційного білета)	–	9
2.	Схема нарахування балів	–	10
3.	Рекомендовані джерела	–	11
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	25

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак.)		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1.	Поняття та система міжнародних стандартів соціального забезпечення	16	4	4	-	-	8
2.	Джерела міжнародних стандартів соціального забезпечення	19	6	4	-	-	9
3.	Міжнародні стандарти в сфері соціального забезпечення	21	6	6	-	-	9
4.	Міжнародні стандарти соціального забезпечення в сфері освіти	17	4	4	-	-	9
5.	Міжнародні стандарти соціального забезпечення в сфері праці. Практика ЄСПЛ у сфері праці.	17	4	4	-	-	9
6.	Особливості ратифікації та національної імплементації міжнародних стандартів соціального забезпечення	15	2	4	-	-	9
Всього годин:		105	26	26	-	-	53

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1.	<i>Поняття та система міжнародних стандартів соціального забезпечення</i>	4
1.1.	Поняття та загальна характеристика соціальних прав, їх закріплення на міжнародному рівні.	
1.2.	Поняття та зміст міжнародних стандартів соціального забезпечення.	
1.3.	Значення міжнародних стандартів соціального забезпечення для реалізації соціальних прав.	
1.4.	Вплив міжнародних стандартів соціального забезпечення на розвиток соціальної сфери в Україні.	
1.5.	Система та класифікація міжнародних стандартів соціального забезпечення.	
2.	<i>Джерела міжнародних стандартів соціального забезпечення</i>	6
2.1.	Поняття джерел міжнародних стандартів соціального забезпечення.	
2.2.	Система джерел міжнародних стандартів соціального забезпечення.	
2.3.	Загальні джерела міжнародних стандартів соціального забезпечення.	
2.4.	Регіональні джерела міжнародних стандартів соціального забезпечення.	
2.5.	Значення джерел міжнародних стандартів соціального забезпечення.	
3.	<i>Міжнародні стандарти в сфері соціального забезпечення</i>	6
3.1.	Міжнародно-правові гарантії здійснення права на соціальне забезпечення.	
3.2.	Міжнародні соціальні стандарти права на гідний рівень життя.	
3.3.	Міжнародні стандарти охорони материнства та дитинства.	
3.4.	Міжнародні стандарти у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування.	
4.	<i>Міжнародні стандарти соціального забезпечення в сфері освіти</i>	4
4.1.	Міжнародні стандарти рівності права на освіти.	
4.2.	Міжнародні стандарти забезпечення якості освіти.	
4.3.	Міжнародні стандарти управління якістю освіти.	
4.4.	Міжнародні стандарти у сфері вищої освіти.	
4.5.	Міжнародні стандарти автономії закладів вищої освіти.	
5.	<i>Міжнародні стандарти соціального забезпечення в сфері праці. Практика ЄСПЛ у сфері праці.</i>	4
5.1.	Міжнародні стандарти права на працю.	
5.2.	Захист трудових прав в ЄСПЛ.	
5.3.	Міжнародні стандарти права на справедливі та сприятливі умови праці та заборону дискримінації.	
5.4.	Міжнародні стандарти права на справедливую винагороду за працю.	
5.5.	Міжнародні стандарти права на відпочинок.	
6.	<i>Особливості ратифікації міжнародно-правових актів та національної імплементації міжнародних соціальних</i>	2

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
<i>стандартів.</i>		
6.1. 6.2. 6.3. 6.4. 6.5.	Поняття та зміст ратифікації міжнародно-правових актів. Поняття та зміст імплементації норм міжнародного права. Основні способи імплементації норм міжнародного права. Механізм національної імплементації міжнародних стандартів соціального забезпечення. Проблеми ратифікації міжнародних нормативно-правових актів та національної імплементації міжнародних стандартів соціального забезпечення.	

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1-2

Тема 1. Поняття та система міжнародних соціальних стандартів

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Поняття та загальна характеристика соціальних прав, їх закріплення на міжнародному рівні.
- 1.2. Поняття та зміст міжнародних стандартів соціального забезпечення.
- 1.3. Значення міжнародних стандартів для реалізації соціальних прав.
- 1.4. Вплив міжнародних стандартів соціального забезпечення на розвиток соціальної сфери в Україні.
- 1.5. Система та класифікація міжнародних стандартів соціального забезпечення.

Практичні завдання

1. Напишіть есе на тему «Соціальні обов'язки держави та їх міжнародно-правове регулювання»

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальні права, соціальна сфера, міжнародні стандарти, система міжнародних соціальних стандартів.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми здобувачу вищої освіти варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- система гарантій соціальних прав людини;
- особливості реалізації соціальних прав;
- види міжнародних стандартів.

Семінарське заняття 3-4

Тема 2. Джерела міжнародних стандартів соціального забезпечення

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Поняття джерел міжнародних стандартів соціального забезпечення.
- 2.2. Система джерел міжнародних стандартів соціального забезпечення.
- 2.3. Загальні джерела міжнародних стандартів соціального забезпечення.
- 2.4. Регіональні джерела міжнародних стандартів соціального забезпечення.
- 2.5. Значення джерел міжнародних стандартів соціального забезпечення.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте судову практику з посиланням на джерела міжнародних стандартів соціального забезпечення (не менше двох судових рішень).

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальна робота, соціальне забезпечення, соціальна сфера, міжнародний стандарт, джерела міжнародних соціальних стандартів.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми здобувачу вищої освіти варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- зміст джерел міжнародних стандартів соціального забезпечення;
- особливості загальних джерел міжнародних стандартів соціального забезпечення;
- особливості регіональних джерел міжнародних стандартів соціального забезпечення.

Семінарське заняття 5-7

Тема 3. Міжнародні стандарти в сфері соціального забезпечення

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Міжнародно-правові гарантії здійснення права на соціальне забезпечення.
- 3.2. Міжнародні соціальні стандарти права на гідний рівень життя.
- 3.3. Міжнародні стандарти охорони материнства та дитинства.
- 3.4. Міжнародні стандарти у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте особливості соціального захисту прав осіб з інвалідністю крізь призму міжнародних соціальних стандартів, імплементованих на території України.
2. Проаналізуйте структуру та розмір прожиткового мінімуму як державного соціального стандарту України.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальна робота, право на соціальне забезпечення, міжнародний стандарт, гідний рівень життя, охорона материнства і дитинства, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, соціальна сфера.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми здобувачу вищої освіти у варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- особливості міжнародно-правових гарантій здійснення права на соціальне забезпечення;
- поняття та елементи гідного рівня життя;
- специфіка охорони материнства та дитинства згідно національного законодавства;
- структура системи загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Семінарське заняття 8-9

Тема 4. Міжнародні стандарти соціального забезпечення в сфері освіти

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Міжнародні стандарти рівності права на освіту.
- 4.2. Міжнародні стандарти забезпечення якості освіти.
- 4.3. Міжнародні стандарти управління якістю освіти.
- 4.4. Міжнародні стандарти у сфері вищої освіти.
- 4.5. Міжнародні стандарти автономії закладів вищої освіти.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте міжнародні двосторонні (багатосторонні) угоди в галузі освіти та дослідіть умови дотримання норм таких угод Україною та країнами, які їх підписали.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальна робота, право на соціальне забезпечення, міжнародний стандарт, соціальна сфера, якість освіти, управління якістю освіти, автономія закладів вищої освіти.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми здобувачу вищої освіти у варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- принципи забезпечення рівності права на освіту;
- специфіку та значення автономії закладів вищої освіти в Україні.

Семінарське заняття 10-11

Тема 5. Міжнародні стандарти соціального забезпечення в сфері праці. Практика ЄСПЛ у сфері праці.

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Міжнародні стандарти права на працю.
- 5.2. Захист трудових прав в ЄСПЛ.
- 5.3. Міжнародні стандарти права на справедливі та сприятливі умови праці та заборону дискримінації.
- 5.4. Міжнародні стандарти права на справедливу винагороду за працю.
- 5.5. Міжнародні стандарти права на відпочинок.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте (з'ясуйте проблеми та переваги) імплементованих в Україні міжнародних стандартів права на захист від безробіття та права на об'єднання у сфері праці.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальний рівень, пенсійне забезпечення, зайнятість, старість, втрата годувальника, інвалідність, соціальна політика, соціальне забезпечення, соціальне страхування, незахищені верстви населення, тимчасова втрата працездатності, насилля в сім'ї.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми здобувачу вищої освіти у варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- роль прожиткового мінімуму при призначенні державних допомог;
- порядок звернення за призначенням різних видів страхових і державних допомог для незахищених верств населення;
- строки звернення за призначенням страхових і державних допомог.

Семінарське заняття 12

Тема 6. Особливості ратифікації міжнародно-правових актів та національної імплементації міжнародних стандартів соціального забезпечення.

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Поняття та зміст ратифікації міжнародно-правових актів.
- 6.2. Поняття та зміст імплементації норм міжнародного права.
- 6.3. Основні способи імплементації норм міжнародного права.
- 6.4. Механізм ратифікації міжнародних нормативно-правових актів та національної імплементації міжнародних стандартів соціального забезпечення.
- 6.5. Проблеми ратифікації міжнародних нормативно-правових актів та національної імплементації міжнародних стандартів соціального забезпечення.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте зміст норм нератифікованих на території України міжнародних нормативно-правових актів, які містять міжнародні соціальні стандарти (на ваш вибір 1 чи 2) та обґрунтувати необхідність ратифікації всього нормативно-правового акту або окремих його положень.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: міжнародний стандарт, імплементація, ратифікація, національне законодавство, норми міжнародного права.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми здобувачу вищої освіти у варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- механізм взаємодії міжнародного та національного законодавства;
- ратифікація Україною конвенцій МОП;
- імплементація міжнародних стандартів соціального забезпечення національним законодавством.

1.4. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота здобувачів вищої освіти передбачає творче завдання спрямоване на пошук шляхів удосконалення сфери соціального забезпечення, сфери праці та сфери освіти шляхом ратифікації міжнародних нормативно-правових актів, імплементації міжнародних стандартів соціального забезпечення.

Здобувач вищої освіти готує пояснювальну записку та законопроект про ратифікацію міжнародного нормативно-правового акту або про внесення змін до чинного законодавства щодо імплементації міжнародних стандартів соціального забезпечення.

Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки http://static.rada.gov.ua/site/bills/info/zak_rules.pdf

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів-оглядів. Завдання обирається здобувачем вищої освіти і виконується за усталеними вимогами.

1.5.1. Основні вимоги до написання рефератів-оглядів

При виконанні індивідуального завдання необхідно взяти до уваги, що реферат (лат. refero – доношу, повідомляю, переказую) – це короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді; доповідь на задану тему, зроблена на основі критичного огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Зі свого боку, реферат-огляд складається на основі декількох джерел і зіставляє різні точки зору з досліджуваного питання.

Реферат-огляд, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності).

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [3, с.8].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом Times New Roman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – до 15 сторінок формату А4.

1.5.2.1. Темы рефератів-оглядів

1. Гарантії права на соціальне забезпечення
2. Європейський суд з прав людини як кон- трольний механізм в галузі дотримання прав людини
3. Європейські соціальні стандарти та їх імплементація
4. Міжнародна організація праці та її конвенції.
5. Міжнародні стандарти у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування
6. Правовий механізм реалізації міжнародних соціальних стандартів
7. Проблеми ратифікації конвенції МОП 102 про мінімальні норми соціального забезпечення
8. Проблеми реалізації міжнародних стандартів в національному соціальному законодавстві
9. Сутність міжнародного соціального стандарту права на відпочинок і дозвілля
10. Юридична природа міжнародних стандартів соціального забезпечення

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену.

1.6.1.1. Питання для підсумкового контролю (екзамену)

1. Види міжнародних соціальних стандартів.
2. Вплив міжнародних соціальних стандартів на розвиток соціальної сфери в Україні.
3. Завдання та принципи, на яких ґрунтується система вищої освіти.
4. Загальна характеристика соціальних прав.
5. Загальні джерела міжнародних соціальних стандартів.
6. Закріплення соціальних прав на міжнародному рівні
7. Захист трудових прав в ЄСПЛ.
8. Зміст імплементації норм міжнародного права.
9. Зміст міжнародних соціальних стандартів.
10. Зміст ратифікації міжнародно-правових актів.
11. Значення джерел міжнародних соціальних стандартів.
12. Значення міжнародних стандартів для реалізації соціальних прав.
13. Класифікація міжнародних соціальних стандартів.
14. Механізм національної імплементації міжнародних соціальних стандартів.
15. Механізм ратифікації та національної імплементації міжнародних соціальних стандартів.
16. Міжнародні соціальні стандарти права на гідний рівень життя.
17. Міжнародні стандарти автономії закладів вищої освіти.
18. Міжнародні стандарти забезпечення якості освіти.
19. Міжнародні стандарти охорони материнства та дитинства.
20. Міжнародні стандарти права на відпочинок.
21. Міжнародні стандарти права на працю.
22. Міжнародні стандарти права на справедливі та сприятливі умови праці та заборону дискримінації.
23. Міжнародні стандарти права на справедливу винагороду за працю.
24. Міжнародні стандарти рівності права на освіти.
25. Міжнародні стандарти у сфері вищої освіти.
26. Міжнародні стандарти у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування.
27. Міжнародні стандарти управління якістю освіти.
28. Міжнародно-правові гарантії здійснення права на соціальне забезпечення.
29. Організація освітнього процесу.

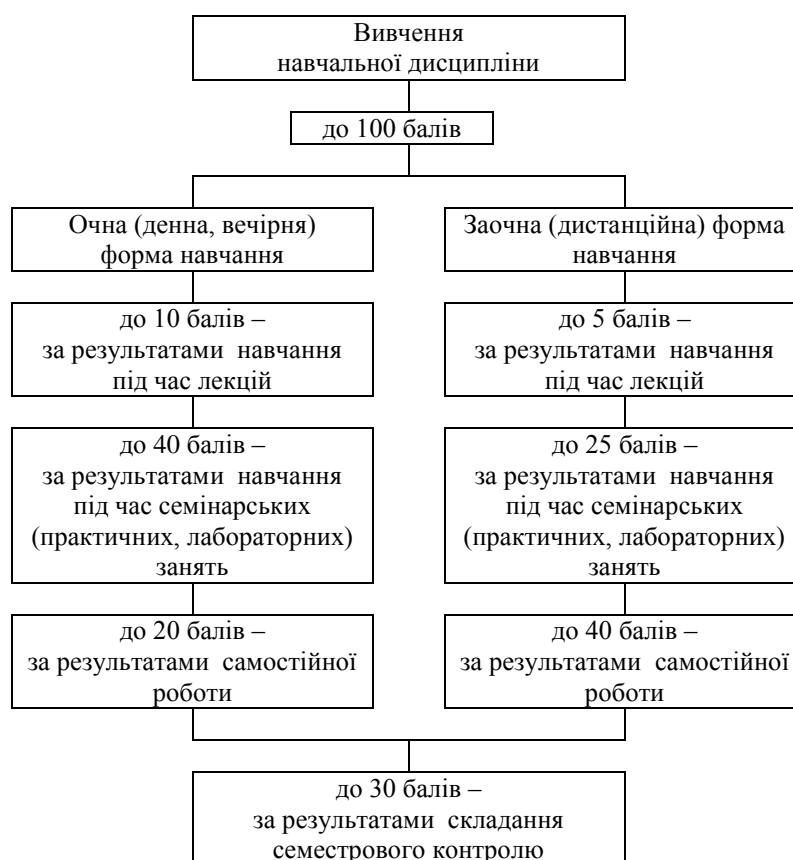
30. Основні способи імплементації норм міжнародного права.
31. Перспективи розвитку вищої системи України.
32. Поняття міжнародних соціальних стандартів.
33. Поняття джерел міжнародних соціальних стандартів.
34. Поняття імплементації норм міжнародного права.
35. Поняття ратифікації міжнародно-правових актів.
36. Поняття соціальних прав.
37. Проблеми національної імплементації міжнародних соціальних стандартів.
38. Проблеми ратифікації міжнародних соціальних стандартів.
39. Регіональні джерела міжнародних соціальних стандартів.
40. Рівні вищої освіти.
41. Система вищої освіти в Україні.
42. Система джерел міжнародних соціальних стандартів.
43. Система міжнародних соціальних стандартів.
44. Учасники освітнього процесу.

1.6.2.1. Приклад екзаменаційного білету

1. Види міжнародних соціальних стандартів.
2. Поняття джерел міжнародних соціальних стандартів.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих здобувачем вищої освіти під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 13 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, здобувач вищої освіти т може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій												
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Денна	13	0,8	1,5	2,3	3,1	3,8	4,6	5,4	6,2	6,9	7,7	8,5	9,2	10,0

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 13 семінарських занять за денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному здобувачу вищої освіти до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	б тем	Номер теми						Усього балів
		1	2	3	4	5	6	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	-	-	-	-	-	20	20
	Усього балів							20

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Андріїв В. Соціальне партнерство як форма захисту профспілками трудових прав працівників. *Держава і право*. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. - К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2007. № 38. С. 371-375.
2. Андріїв В.М. Міжнародне трудове право : навчальний посібник. К. : ВД Дакор. 2017. 574 с.
3. Безугла В. О. Соціальне страхування. Навч. Посіб./ Безугла В. О., Загірняк Д. М., Шаповал Л. П. К.: Центр учбової літератури, 2011. 208 с.
4. Богатыренко З.С. Международная организация труда в XXI веке: новые условия и перспективы. *Трудовое право*. 2006. № 4. С. 31-48.
5. Бойко Д.М. Порівняльне трудове право. Навчальний посібник. К. : Атіка, 2007. 384 с.
6. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України: навчальний посібник. 3-ге вид., доп. і перероб. К.: Атіка, 2006. 380 с.
7. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: навчальний посібник / Н. Б. Болотіна. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2008. 668 с.
8. Бочелюк В. Й. Діджиталізація як фактор формування когнітивної сфери. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. Випуск 62. 2020. С.81-107.
9. Бояринов Д.А. Формирование цифровой грамотности лиц предпенсионного и пенсионного возраста в условиях непрерывного образования. *Научно-теоретический журнал*. 4 (41) / 2019. С.65-77
10. Буянова М. О. Право социального обеспечения: учебное пособие / М. О. Буянова, С. И. Кобзева, З. А. Кондратьева. 3-е изд., перераб. и доп. М. : КНОРУС, 2008. 640 с.
11. Варламова М., Дем'янова Ю. Основні тенденції діджиталізації у глобальному вимірі. *Галицький економічний вісник*. № 2 (63). 2020. С.251-260.
12. Венедіктов С. Правове регулювання праці у Великобританії: прогресивний досвід і перспективи для України. Київ : Ніка Центр, 2017. 174 с.

13. Вісьтак М. Я. Міжнародно-правові акти в системі джерел трудового права України : автореф. дис... к.ю.н. Львівський національний університет імені І. Франка. Львів, 2012. 20 с.
14. Гармонізація трудового законодавства України з законодавством Європейського Союзу / Хуторян Н., Баранюк Ю., Чанишева Г. та інші. К. : Юридична думка, 2008. 304 с.
15. Гончарук А. Поняття соціального захисту. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 10. С. 126-129.
16. Деякі питання реформування державного управління України: розпорядження КМУ від 24 червня 2016 року № 474-р. *Офіційний вісник України*. 2016. № 55. стор. 36. стаття 1919.
17. Довгерт А.С. Правовое регулирование международных трудовых отношений. К. : УМК ВО, 1992.
18. Європейські правові стандарти та їх імплементація в українське законодавство. Навчальний посібник / за ред. Копиленко О.Л. Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2013. 546 с.
19. Європейські стандарти захисту персональних даних і е-врядування : Звіт за результатами моніторингу стану дотримання європейських стандартів захисту персональних даних при впровадженні електронних сервісів на регіональному рівні / І. М. Городиський, М. В. Бем, М.П. Левицька. Львів: ГО «Львівський центр міжнародного права та прав людини», 2018. 66 с.
20. Жадан О.В. Міжнародна організація праці у світовій системі соціально-трудових відносин. *Актуальні проблеми державного управління*. 2011. № 2 (40). URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-2/>
21. Захист персональних даних: правове регулювання та практичні аспекти: науково-практичний посібник / М. В. Бем, І. М. Городиський, Г. Саттон; Європейський Союз, Рада Європи К.: К.І.С., 2015. 220 с.
22. Кашкин С.Ю. Европейское право. Учебник для магистров. М. : Юрайт, 2014. 1119 с.
23. Кашкин С.Ю. Основные этапы развития трудового права ЕС. *Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения*. 2008. Вып. 2. С. 140-145.
24. Кашкин Ю.С. Трудовое право Европейского Союза : учебное пособие. М. : Волтере Клувер, 2009. 304 с.
25. Клаувэрт С. Влияние социальных партнеров Европейского Союза та розробтку трудового права ЕС. *Правоведение*. 2002. № 2. С.98-116.
26. Конвенція про захист фізичних осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних від 28.01.1981 р. №108 *Офіційний вісник України*. 2011. № 1. стор. 701. стаття 85.
27. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141.
28. Ляхівненко С. М. Міжнародні правові стандарти: до визначення поняття та видової характеристики. *Держава і право*. Юрид. і політ. науки. Вип. 51. Київ, 2011. С. 629–636.
29. Мацюк А.Р. Курс порівняльного трудового права. Підручник. Х. : Ніка Нова, 2012. 980 с.
30. Михайлова І.Ю. Вплив цифровізації на соціальну сферу. Діджиталізація та права людини: *збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м. Хмельницький, 30 березня 2021 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2021. С.391-394 (С.393)
31. Основні напрями оптимізації системи соціального захисту в Україні : аналіт. доп. / О.О. Кочемировська, О. М. Пищуліна. К. : НІСД, 2012. 88 с.
32. Пенсійне забезпечення в Україні та Білорусі: історія становлення і перспективи розвитку : монографія / за ред. Михайла Шумила, Ірини Комоцької. Київ : Ніка-Центр, 2018. 516 с.

33. Положихина М. А. Влияние цифровизации на безопасность: от индивидуума до социума. *Социальные новации и социальные науки. ИНИОН РАН.* 2020. № 1. Ст. 9-27.
34. Право социального обеспечения в Украине: учебник / под.общ.ред. Л.И. Лазор, С.Н. Прилипко, О.Н. Ярошенко. Луганск : ООО «Виртуальная реальность», 2010. 456 с.
35. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / за заг. ред. М. І. Іншина, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенка. Х. : Видавництво «ФІНН», 2009. 434 с.
36. Право соціального забезпечення України: Навч. посіб. / Б. С. Стичинський, І. В. Зуб, П. І. Мінюков та ін. К.: Видавничий Дім «Юридична книга», 2003. 453 с.
37. Право соціального забезпечення: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук та ін. / за ред П. Д. Пилипенка. 2-ге вид., переробл. і доп. К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2008. 504 с.
38. Право соціального забезпечення. Загальна частина: навчальний посібник / Б. І. Сташків. Чернігів : ПАТ «ПВК» «Десна», 2016. 692 с.
39. Право соціального забезпечення. Особлива частина: навчальний посібник / Б. І. Сташків. Чернігів : ПАТ «ПВК» «Десна», 2018. 1092 с
40. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. *Відомості Верховної ради України.* 2010. № 34. стор. 1188.
41. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні: розпорядження КМУ від 16 листопада 2016 року. *Офіційний вісник України.* № 918-р 2016. № 99. стор. 259. стаття 3234.
42. Проблеми застосування трудового та пенсійного законодавства: монографія / Н.М. Хуторян, Я.В. Сімутіна, М.М. Шумило та ін. К.: Ніка-Центр, 2015. 316 с.
43. Сташків, Б. І. Теорія права соціального забезпечення : навч. посібник / Б. І. Сташків. К. : Знання , 2005. 405 с.
44. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. *Офіційний вісник України.* 2014. № 75. том 1. стор. 83.
45. Федорова А. Трудове право ЄС. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. Кн. друга : Матеріальне право Європейського союзу. К.: Ін Юре. 2015. 456 с.
46. Феськов М.М. Трудове законодавство України і Європейська соціальна хартія (переглянута): питання адаптації. Монографія. Київ : Знання, 2005. 276 с.
47. Хартли Т. К. Основы права Европейского сообщества. Перевод с англ. / М.: ЮНИТИ, 1998. 734 с.
48. Хома Н. М. Соціальні процеси в країнах п'ятої хвилі євроінтеграції в контексті розбудови соціальної держави та відповідності соціальним стандартам ЄС (на прикладі Естонії, Литви, Латвії). *Держава і право.* Юрид. і політ. науки. Вип. 52. Київ : 2011. С. 553–559.
49. Шумило М.М. Правове регулювання пенсійного забезпечення державних службовців. монографія. К. : Ніка-Центр, 2010. 272 с.
50. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні за 2020 року URL: <https://ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/>
51. Энтин Л. М. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека Москва : НОРМА, 2007. 960 с.

Тема 2

1. Бойко Д.М. Порівняльне трудове право. Навчальний посібник. К. : Атіка, 2007. 384 с.
2. Богатыренко З.С. Международная организация труда в XXI веке: новые условия и перспективы. *Трудовое право.* 2006. № 4. С. 31-48.
3. Венедіктов С. Правове регулювання праці у Великобританії: прогресивний досвід і перспективи для України. Київ : Ніка Центр, 2017. 174 с.

4. Вісьтак М. Я. Міжнародно-правові акти в системі джерел трудового права України : автореф. дис... к.ю.н. Львівський національний університет імені І. Франка. Львів, 2012. 20 с.
5. Гармонізація трудового законодавства України з законодавством Європейського Союзу / Хуторян Н., Баранюк Ю., Чанишева Г. та інші. К. : Юридична думка, 2008. 304 с.
6. Довгерт А.С. Правовое регулирование международных трудовых отношений. К. : УМК ВО, 1992.
7. Європейські правові стандарти та їх імплементація в українське законодавство. Навчальний посібник / за ред. Копиленко О.Л. Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2013. 546 с.
8. Жадан О.В. Міжнародна організація праці у світовій системі соціально-трудоких відносин. *Актуальні проблеми державного управління*. 2011. № 2 (40). URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-2/>
9. Кашкин С.Ю. Основные этапы развития трудового права ЕС. Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения. 2008. Вып. 2. С. 140-145.
10. Кашкин С.Ю. Европейское право. Учебник для магистров. М. : Юрайт, 2014. 1119 с.
11. Клаувэрт С. Влияние социальных партнеров Европейского Союза та разработку трудового права ЕС. *Правоведение*. 2002. № 2. С.98-116.
12. Мацюк А.Р. Курс порівняльного трудового права. Підручник. Х. : Ніка Нова, 2012. 980 с.
13. Федорова А. Трудове право ЄС. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. Кн. друга : Матеріальне право Європейського союзу. К.: Ін Юре. 2015. 456 с.
14. Феськов М.М. Трудове законодавство України і Європейська соціальна хартія (переглянута): питання адаптації. Монографія. Київ : Знання, 2005. 276 с.
15. Хартли Т. К. Основы права Европейского сообщества. Перевод с англ. / М.: ЮНИТИ, 1998. 734 с.
16. Энтин Л. М. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека Москва : НОРМА, 2007. 960 с.
17. Ляхівненко С. М. Міжнародні правові стандарти: до визначення поняття та видової характеристики. *Держава і право*. Юрид. і політ. науки. Вип. 51. Київ, 2011. С. 629–636.
18. Хома Н. М. Соціальні процеси в країнах п'ятої хвилі євроінтеграції в контексті розбудови соціальної держави та відповідності соціальним стандартам ЄС (на прикладі Естонії, Литви, Латвії). *Держава і право*. Юрид. і політ. науки. Вип. 52. Київ : 2011. С. 553–559.
19. Європейські стандарти захисту персональних даних і е-врядування : Звіт за результатами моніторингу стану дотримання європейських стандартів захисту персональних даних при впровадженні електронних сервісів на регіональному рівні / І. М. Городиський, М. В. Бем, М.П. Левицька. Львів: ГО «Львівський центр міжнародного права та прав людини», 2018. 66 с.
20. Захист персональних даних: правове регулювання та практичні аспекти: науково-практичний посібник / М. В. Бем, І. М. Городиський, Г. Саттон; Європейський Союз, Рада Європи К.: К.І.С., 2015. 220 с.
21. Конвенція про захист фізичних осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних від 28.01.1981 р. №108 *Офіційний вісник України*. 2011. № 1. стор. 701. стаття 85.
22. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141.
23. Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення в Україні : монографія / М. М. Шумило. К. : Ніка-Центр, 2016. 680 с.
24. Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове

- державне пенсійне страхування»: постанова правління ПФУ від 25.11.2005 р. № 22-1. *Офіційний вісник України*. 2005. № 52. Стор. 728. Стаття 3383.
25. Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»: постанова правління ПФУ від 30.01.2007 р. № 3-1. *Офіційний вісник України*. 2007. № 13. Стор. 46. Стаття 48.
26. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. *Відомості Верховної ради України*. 2010. № 34. стор. 1188.
27. Про організацію прийому та обслуговування осіб, які звертаються до органів Пенсійного фонду України: Постанова правління ПФУ від 30.07.2015 р. *Офіційний Вісник України*. 2015. № 70. Ст.85
28. Про ратифікацію Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно органів нагляду та транскордонних потоків даних: Закон України від 06.07.2010 р. N 2438-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 46. ст.542
29. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні: розпорядження КМУ від 16 листопада 2016 року. *Офіційний вісник України*. № 918-р 2016. № 99. стор. 259. стаття 3234.
30. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. том 1. стор. 83.
31. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні за 2020 року URL: <https://ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/>
32. Право соціального забезпечення. Загальна частина: навчальний посібник / Б. І. Сташків. Чернігів: ПАТ «ПВК» «Десна», 2016. 692 с.
33. Право соціального забезпечення. Особлива частина: навчальний посібник / Б. І. Сташків. Чернігів: ПАТ «ПВК» «Десна», 2018. 1092 с
34. Пенсійне забезпечення в Україні та Білорусі: історія становлення і перспективи розвитку: монографія / за ред. Михайла Шумила, Ірини Комоцької. Київ: Ніка-Центр, 2018. 516 с.
35. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 16. Ст. 146.
36. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій: Закон України від 03.11.2017 р. № 2148-VIII *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 40-41. Ст. 5.
37. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 05.10.2000 р. № 2017-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 48. Ст. 409
38. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 20. Ст. 102.
39. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю: Закон України від 18.05.2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 33-34. Ст. 404
40. Про донорство крові та її компонентів: Закон України від 23.06.1995 р. № 239 *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 23. Ст. 183.
41. Про допомоги по інвалідності, по старості і у зв'язку з втратою годувальника: Конвенція 29.06.1967 р. № 128 URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=993_326
42. Про жертви нацистських переслідувань: Закон України від 23.03.2000 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 24. Ст.182
43. Про житловий фонд соціального призначення: Закон України від 12.01.2006 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 19-20. Ст. 159.

44. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 49-51. Ст. 356.
45. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03. 2000 р. *Офіційний Вісник України*. 2000. № 13. Ст. 505.
46. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 24. Ст. 243.
47. Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні : Закон України від 27.03.2014 р. № 1166-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 20-21. Ст.745.
48. Про затвердження плану заходів із запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування на 2017-2018 роки: Розпорядження КМУ від 11.10.2017 р. № 723-р. *Урядовий кур'єр*. 2017. № 198
49. Про затвердження Положення про Пенсійний фонд України : Постанова КМУ від 23.07.2014 р. № 280 *Офіційний Вісник України*. 2014. № 60. Ст. 38
50. Про затвердження Порядку нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за деякі категорії застрахованих осіб: Постанова КМУ від 02.03.2011 р. № 178. *Офіційний Вісник України*. 2011. № 16. Ст. 666
51. Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» : Постанова правління ПФУ від 30.01.2007 р. № 3-1. *Офіційний вісник України*. 2007. № 13. Стор. 46. Стаття 48.
52. Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» : Постанова правління Пенсійного фонду України від 25.11.2005 р. № 22-1. *Офіційний Вісник України*. 2005. № 52. Ст. 3383.
53. Про затвердження Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» : Постанова КМУ від 13.02.2008 р. № 45. *Офіційний вісник України*. 2008. № 12. Ст.19.
54. Про затвердження пропорцій розподілу єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: постанова КМУ від 26.11.2014 р. № 675 *Офіційний Вісник України*. 2014. № 97. Ст. 67.
55. Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах: Постанова КМУ від 24 червня 2016 р. № 461. *Офіційний Вісник України*. 2016. № 60. Ст. 15.
56. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи: Закон України від 08.07.2011 р. № 3668-VI *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 12-13. Ст. 82.
57. Про індексацію грошових доходів населення : Закон України від 03.07.1991 р. № 1282-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 42. Ст. 551.
58. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 13.12.1991 р. № 1977 *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 2-3. Ст. 20.
59. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 47-48. Ст. 372.
60. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 21. Ст. 252.
61. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні: Закон України від 16.12.1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 4. Ст. 18.
62. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694- XII *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.

63. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 09.04.1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 29. Ст. 543
64. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 5.11.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 3. Ст. 10.
65. Про передачу органам Пенсійного фонду України функції з призначенням і виплати пенсії деяким категоріям громадян: Постанова КМУ від 02.11.2006 р. № 1522 *Офіційний Вісник України*. 2006. № 44. Ст.126
66. Про підвищення престижності шахтарської праці: Закон України від 2.09.2008 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 42-43. Ст.293
67. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15.07.1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 38. Ст. 348.
68. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697 *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12.
69. Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні: Закон України від 17.04.1991 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. №15. Ст.88
70. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 06.10.2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 2-3. Ст. 36.
71. Про соціальний захист дітей війни: Закон України від 18.11.2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 4. Ст.94
72. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 15. Ст. 190.
73. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 18. Ст. 73.
74. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993. р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 45 Ст. 298
75. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 01.04.1991 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 16. Ст. 200
76. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 16. Ст. 200.
77. Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб: Постанова КМУ від 07.11.2007 р. № 1294 *Офіційний вісник України*. 2007. № 86. Ст.12
78. Проблеми застосування трудового та пенсійного законодавства: монографія / Н.М. Хуторян, Я.В. Сімутіна, М.М. Шумило та ін. К.: Ніка-Центр, 2015. 316 с.

Тема 3

1. Безугла В. О. Соціальне страхування. Навч. Посіб./ Безугла В. О., Загірняк Д. М., Шаповал Л. П. К.: Центр учбової літератури, 2011. 208 с.
2. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України: навчальний посібник. 3-тє вид., доп. і перероб. К.: Атіка, 2006. 380 с.
3. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: навчальний посібник / Н. Б. Болотіна. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2008. 668 с.
4. Бочелюк В. Й. Діджиталізація як фактор формування когнітивної сфери. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. Випуск 62. 2020. С.81-107.
5. Бояринов Д.А. Формирование цифровой грамотности лиц предпенсионного и пенсионного возраста в условиях непрерывного образования. *Научно-теоретический журнал*. 4 (41) / 2019. С.65-77
6. Буянова М. О. Право социального обеспечения: учебное пособие / М. О. Буянова, С. И. Кобзева, З. А. Кондратьева. 3-е изд., перераб. и доп. М. : КНОРУС, 2008. 640 с.

7. Варламова М., Дем'янова Ю. Основні тенденції діджиталізації у глобальному вимірі. *Галицький економічний вісник*. № 2 (63). 2020. С.251-260.
8. Гончарук А. Поняття соціального захисту. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 10. С. 126-129.
9. Горбатенко О. В. Правовідносини із загальнообов'язкового державного пенсійного страхування: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення». О., 2011. 20 с.
10. Деякі питання реформування державного управління України: розпорядження КМУ від 24 червня 2016 року № 474-р. *Офіційний вісник України*. 2016. № 55. стор. 36. стаття 1919.
11. Європейські стандарти захисту персональних даних і е-врядування : Звіт за результатами моніторингу стану дотримання європейських стандартів захисту персональних даних при впровадженні електронних сервісів на регіональному рівні / І. М. Городиський, М. В. Бем, М.П. Левицька. Львів: ГО «Львівський центр міжнародного права та прав людини», 2018. 66 с.
12. Захист персональних даних: правове регулювання та практичні аспекти: науково-практичний посібник / М. В. Бем, І. М. Городиський, Г. Саттон; Європейський Союз, Рада Європи К.: К.І.С., 2015. 220 с.
13. Звіт про роботу та виконання бюджету Пенсійного фонду України у 2020 році URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2020/pfu-2zvit-2020.pdf>
14. Конвенція про захист фізичних осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних від 28.01.1981 р. №108 *Офіційний вісник України*. 2011. № 1. стор. 701. стаття 85.
15. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141.
16. Ляхівненко С. М. Міжнародні правові стандарти: до визначення поняття та видової характеристики. *Держава і право*. Юрид. і політ. науки. Вип. 51. Київ, 2011. С. 629–636.
17. Мацюк А.Р. Курс порівняльного трудового права. Підручник. Х. : Ніка Нова, 2012. 980 с.
18. Мисюк Ю. І. Рівність права на освіту: міжнародні стандарти та наукові підходи. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки : збірник наукових праць. 2016. № 850. С. 250–253.
19. Михайлова І. Ю. Особливості правового регулювання пенсійного забезпечення за віком у період незалежності України. *Університетські наукові записки*. №4. 2014. С. 127-133.
20. Михайлова І.Ю. Вплив цифровізації на соціальну сферу. Діджиталізація та права людини: *збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м. Хмельницький, 30 березня 2021 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2021. С.391-394 (С.393)
21. Пенсійне забезпечення в Україні та Білорусі: історія становлення і перспективи розвитку : монографія / за ред. Михайла Шумила, Ірини Комоцької. Київ : Ніка-Центр, 2018. 516 с.
22. Питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Реєстру адміністративних послуг: Постанова КМУ від 4 грудня 2019 року № 1137 *Офіційний вісник України*. 2020. № 3. стор. 150. стаття 136.
23. Питання Міністерства цифрової трансформації: Постанова КМУ від 18 вересня 2019 року № 856. *Офіційний вісник України*. 2019. № 80. стор. 7. стаття 2736.
24. Положихина М. А. Влияние цифровизации на безопасность: от индивидуума до социума. *Социальные новации и социальные науки*. *ИНИОН РАН*. 2020. № 1. Ст. 9-27.
25. Право соціального забезпечення в Україні: учебник / под.общ.ред. Л.И. Лазор, С.Н. Прилипко, О.Н. Ярошенко. Луганск : ООО «Виртуальная реальность», 2010. 456 с.

26. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / за заг. ред. М. І. Іншина, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. Х. : Видавництво «ФІНН», 2009. 434 с.
27. Право соціального забезпечення України: Навч. посіб. / Б. С. Стичинський, І. В. Зуб, П. І. Мінюков та ін. К.: Видавничий Дім «Юридична книга», 2003. 453 с.
28. Право соціального забезпечення: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук та ін. / за ред П. Д. Пилипенка. 2-ге вид., переробл. і доп. К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2008. 504 с.
29. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. Чернігів : ПАТ «ПВК» «Десна», 2016. 692 с.
30. Право соціального забезпечення. Особлива частина: навчальний посібник / Б. І. Сташків. Чернігів : ПАТ «ПВК» «Десна», 2018. 1092 с
31. Правове регулювання пенсійного забезпечення за віком у солідарній пенсійній системі України: монограф. / І.Ю. Михайлова; наук. ред. Н.М. Хуторян. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. 188 с.
32. Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення в Україні : монографія / М. М. Шумило. К. : Ніка-Центр, 2016. 680 с.
33. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 16. Ст. 146.
34. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій: Закон України від 03.11.2017 р. № 2148-VIII *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 40-41. Ст. 5.
35. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10.2000 р. № 2017-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 48. Ст. 409
36. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21.11.1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 20. Ст. 102.
37. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю: Закон України від 18.05.2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 33-34. Ст. 404
38. Про донорство крові та її компонентів: Закон України від 23.06.1995 р. № 239 *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 23. Ст. 183.
39. Про допомоги по інвалідності, по старості і у зв'язку з втратою годувальника: Конвенція 29.06.1967 р. № 128 URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=993_326
40. Про жертви нацистських переслідувань: Закон України від 23.03.2000 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 24. Ст.182
41. Про житловий фонд соціального призначення: Закон України від 12.01.2006 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 19-20. Ст. 159.
42. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 49-51. Ст. 356.
43. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03. 2000 р. *Офіційний Вісник України*. 2000. № 13. Ст. 505.
44. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 24. Ст. 243.
45. Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні : Закон України від 27.03.2014 р. № 1166-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 20-21. Ст.745.
46. Про затвердження плану заходів із запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування на 2017-2018 роки: Розпорядження КМУ від 11.10.2017 р. № 723-р. *Урядовий кур'єр*. 2017. № 198
47. Про затвердження Положення про Пенсійний фонд України : Постанова КМУ від 23.07.2014 р. № 280 *Офіційний Вісник України*. 2014. № 60. Ст. 38
48. Про затвердження Порядку нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за деякі категорії застрахованих

- осіб: Постанова КМУ від 02.03.2011 р. № 178. *Офіційний Вісник України*. 2011. № 16. Ст. 666
49. Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»: постанова правління ПФУ від 25.11.2005 р. № 22-1. *Офіційний вісник України*. 2005. № 52. Стор. 728. Стаття 3383.
 50. Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»: постанова правління ПФУ від 30.01.2007 р. № 3-1. *Офіційний вісник України*. 2007. № 13. Стор. 46. Стаття 48.
 51. Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»: Постанова правління ПФУ від 30.01.2007 р. № 3-1. *Офіційний вісник України*. 2007. № 13. Стор. 46. Стаття 48.
 52. Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»: Постанова правління Пенсійного фонду України від 25.11.2005 р. № 22-1. *Офіційний Вісник України*. 2005. № 52. Ст. 3383.
 53. Про затвердження Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»: Постанова КМУ від 13.02.2008 р. № 45. *Офіційний вісник України*. 2008. № 12. Ст.19.
 54. Про затвердження пропорцій розподілу єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: постанова КМУ від 26.11.2014 р. № 675 *Офіційний Вісник України*. 2014. № 97. Ст. 67.
 55. Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах: Постанова КМУ від 24 червня 2016 р. № 461. *Офіційний Вісник України*. 2016. № 60. Ст. 15.
 56. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. *Відомості Верховної ради України*. 2010. № 34. стор. 1188.
 57. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи: Закон України від 08.07.2011 р. № 3668-VI *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 12-13. Ст. 82.
 58. Про індексацію грошових доходів населення: Закон України від 03.07.1991 р. № 1282-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 42. Ст. 551.
 59. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 13.12.1991 р. № 1977 *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 2-3. Ст. 20.
 60. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 47-48. Ст. 372.
 61. Про організацію прийому та обслуговування осіб, які звертаються до органів Пенсійного фонду України: Постанова правління ПФУ від 30.07.2015 р. *Офіційний Вісник України*. 2015. № 70. Ст.85
 62. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 21. Ст. 252.
 63. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні: Закон України від 16.12.1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 4. Ст. 18.
 64. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694- XII *Відомості Верховної Ради України*. 1992. №49. Ст. 668.
 65. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 09.04.1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 29. Ст. 543
 66. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 5.11.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 3. Ст. 10.

67. Про передачу органам Пенсійного фонду України функції з призначенням і виплати пенсії деяким категоріям громадян : Постанова КМУ від 02.11.2006 р. № 1522 *Офіційний Вісник України*. 2006. № 44. Ст.126
68. Про підвищення престижності шахтарської праці: Закон України від 2.09.2008 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 42-43. Ст.293
69. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15.07.1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 38. Ст. 348.
70. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697 *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12.
71. Про ратифікацію Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно органів нагляду та транскордонних потоків даних: Закон України від 06.07.2010 р. N 2438-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 46. ст.542
72. Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні: Закон України від 17.04.1991 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. №15. Ст.88
73. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 06.10.2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 2-3. Ст. 36.
74. Про соціальний захист дітей війни: Закон України від 18.11.2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 4. Ст.94
75. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 15. Ст. 190.
76. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 18. Ст. 73.
77. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993. р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 45 Ст. 298
78. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 01.04.1991 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 16. Ст. 200
79. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28.02.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 16. Ст. 200.
80. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні: розпорядження КМУ від 16 листопада 2016 року. *Офіційний вісник України*. № 918-р 2016. № 99. стор. 259. стаття 3234.
81. Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб : Постанова КМУ від 07.11.2007 р. № 1294 *Офіційний вісник України*. 2007. № 86. Ст.12
82. Проблеми застосування трудового та пенсійного законодавства: монографія / Н.М. Хуторян, Я.В. Сімутіна, М.М. Шумило та ін. К.: Ніка-Центр, 2015. 316 с.
83. Проблеми застосування трудового та пенсійного законодавства: монографія / Н.М. Хуторян, Я.В. Сімутіна, М.М. Шумило та ін. К.: Ніка-Центр, 2015. 316 с.
84. Сташків, Б. І. Теорія права соціального забезпечення : навч. посібник / Б. І. Сташків. К. : Знання , 2005. 405 с.
85. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. том 1. стор. 83.
86. Федорова А. Трудове право ЄС. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. Кн. друга : Матеріальне право Європейського союзу. К.: Ін Юре. 2015. 456 с.
87. Феськов М.М. Трудове законодавство України і Європейська соціальна хартія (переглянута): питання адаптації. Монографія. Київ : Знання, 2005. 276 с.
88. Хартли Т. К. Основы права Европейского сообщества. Перевод с англ. / М.: ЮНИТИ, 1998. 734 с.

89. Хома Н. М. Соціальні процеси в країнах п'ятої хвилі євроінтеграції в контексті розбудови соціальної держави та відповідності соціальним стандартам ЄС (на прикладі Естонії, Литви, Латвії). *Держава і право*. Юрид. і політ. науки. Вип. 52. Київ : 2011. С. 553–559.
90. Шумило М.М. Правове регулювання пенсійного забезпечення державних службовців. монографія. К. : Ніка-Центр, 2010. 272 с.
91. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні за 2020 року URL: <https://ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/>
92. Энтин Л. М. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека Москва : НОРМА, 2007. 960 с.

Тема 4

1. Андрійв В.М. Міжнародне трудове право : навчальний посібник. К. : ВД Дакор. 2017. 574 с.
2. Андрійв В. Соціальне партнерство як форма захисту профспілками трудових прав працівників. *Держава і право*. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. - К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2007. № 38. С. 371-375.
3. Бойко Д.М. Порівняльне трудове право. Навчальний посібник. К. : Атіка, 2007. 384 с.
4. Богатыренко З.С. Международная организация труда в XXI веке: новые условия и перспективы. *Трудовое право*. 2006. № 4. С. 31-48.
5. Венедітков С. Правове регулювання праці у Великобританії: прогресивний досвід і перспективи для України. Київ : Ніка Центр, 2017. 174 с.
6. Вісьтак М. Я. Міжнародно-правові акти в системі джерел трудового права України : автореф. дис... к.ю.н. Львівський національний університет імені І. Франка. Львів, 2012. 20 с.
7. Гармонізація трудового законодавства України з законодавством Європейського Союзу / Хуторян Н., Баранюк Ю., Чанишева Г. та інші. К. : Юридична думка, 2008. 304 с.
8. Довгерт А.С. Правовое регулирование международных трудовых отношений. К. : УМК ВО, 1992.
9. Жадан О.В. Міжнародна організація праці у світовій системі соціально-трудова відносин. *Актуальні проблеми державного управління*. 2011. № 2 (40). URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-2/>
10. Кашкин С.Ю. Основные этапы развития трудового права ЕС. Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения. 2008. Вып. 2. С. 140-145.
11. Кашкин Ю.С. Трудовое право Европейского Союза : учебное пособие. М. : Волтере Клувер, 2009. 304 с.
12. Мацюк А.Р. Курс порівняльного трудового права. Підручник. Х. : Ніка Нова, 2012. 980 с.
13. Федорова А. Трудове право ЄС. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. 1. Муравйова. Кн. друга : Матеріальне право Європейського союзу. К.: Ін Юре. 2015. 456 с.
14. Феськов М.М. Трудове законодавство України і Європейська соціальна хартія (переглянута): питання адаптації. Монографія. Київ : Знання, 2005. 276 с.
15. Хартли Т. К. Основы права Европейского сообщества. Перевод с англ. / М.: ЮНИТИ, 1998. 734 с.
16. Энтин Л. М. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека Москва : НОРМА, 2007. 960 с.
17. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. том 1. стор. 83.

18. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні за 2020 року URL: <https://ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/docs/presentations/>
19. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: навчальний посібник / Н. Б. Болотіна. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2008. 668 с.
20. Буянова М. О. Право соціального забезпечення: учебное пособие / М. О. Буянова, С. И. Кобзева, З. А. Кондратьева. 3-е изд., перераб. и доп. М. : КНОРУС, 2008. 640 с.
21. Право соціального забезпечення в Україні: учебник / под.общ.ред. Л.И. Лазор, С.Н. Прилипко, О.Н. Ярошенко. Луганск : ООО «Виртуальная реальность», 2010. 456 с.
22. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / за заг. ред. М. І. Іншина, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. Х. : Видавництво «ФІНН», 2009. 434 с.
23. Право соціального забезпечення України: Навч. посіб. / Б. С. Стичинський, І. В. Зуб, П. І. Мінюков та ін. К.: Видавничий Дім «Юридична книга», 2003. 453 с.
24. Право соціального забезпечення: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук та ін. / за ред П. Д. Пилипенка. 2-ге вид., переробл. і доп. К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2008. 504 с.
25. Проблеми застосування трудового та пенсійного законодавства: монографія / Н.М. Хуторян, Я.В. Сімутіна, М.М. Шумило та ін. К.: Ніка-Центр, 2015. 316 с.
26. Сташків, Б. І. Теорія права соціального забезпечення : навч. посібник / Б. І. Сташків. К. : Знання , 2005. 405 с.
27. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник / Б. І. Сташків. Чернігів : ПАТ «ПВК» «Десна», 2016. 692 с.
28. Право соціального забезпечення. Особлива частина: навчальний посібник / Б. І. Сташків. Чернігів : ПАТ «ПВК» «Десна», 2018. 1092 с.

Тема 5

1. Бочелюк В. Й. Діджиталізація як фактор формування когнітивної сфери. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. Випуск 62. 2020. С.81-107.
2. Бояринов Д.А. Формирование цифровой грамотности лиц предпенсионного и пенсионного возраста в условиях непрерывного образования. *Научно-теоретический журнал*. 4 (41) / 2019. С.65-77
3. Варламова М., Дем'янова Ю. Основні тенденції діджиталізації у глобальному вимірі. *Галицький економічний вісник*. № 2 (63). 2020. С.251-260.
4. Громовенко К. В. Реалізація міжнародних стандартів вищої освіти у законодавстві України. *Право та державне управління. Збірник наукових праць*. 2020. Вип. 1. Т. 1. С. 177–183.
5. Громовенко К. В. Реалізація міжнародних стандартів вищої освіти в нормативних актах Уряду України. *Держава та регіони. Науково-виробничий журнал*. Серія: Право. 2020. Вип. 2 (68). С. 181–186.
6. Громовенко К. В. Реалізація міжнародних стандартів вищої освіти у відомчих нормативних актах України. *Правові новели*. 2020. № 11. С. 319–326.
7. Громовенко К. В. Стандарти вищої освіти у двосторонніх міжвідомчих угодах України. *Правові новели*. 2020. № 10. С. 281–290.
8. Європейські стандарти захисту персональних даних і е-врядування : Звіт за результатами моніторингу стану дотримання європейських стандартів захисту персональних даних при впровадженні електронних сервісів на регіональному рівні / І. М. Городиський, М. В. Бем, М.П. Левицька. Львів: ГО «Львівський центр міжнародного права та прав людини», 2018. 66 с.
9. Захист персональних даних: правове регулювання та практичні аспекти: науково-практичний посібник / М. В. Бем, І. М. Городиський, Г. Саттон; Європейський Союз, Рада Європи К.: К.І.С., 2015. 220 с.
10. Ляхівненко С. М. Міжнародні правові стандарти: до визначення поняття та видової

- характеристики. *Держава і право*. Юрид. і політ. науки. Вип. 51. Київ, 2011. С. 629–636.
11. Мисюк Ю. І. Рівність права на освіту: міжнародні стандарти та наукові підходи. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки : збірник наукових праць. 2016. № 850. С. 250–253.
 12. Право соціального забезпечення в Україні: учебник / под.общ.ред. Л.И. Лазор, С.Н. Прилипко, О.Н. Ярошенко. Луганск : ООО «Виртуальная реальность», 2010. 456 с.
 13. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / за заг. ред. М. І. Іншина, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. Х. : Видавництво «ФІНН», 2009. 434 с.
 14. Право соціального забезпечення України: Навч. посіб. / Б. С. Сличинський, І. В. Зуб, П. І. Мінюков та ін. К.: Видавничий Дім «Юридична книга», 2003. 453 с.
 15. Право соціального забезпечення: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук та ін. / за ред П. Д. Пилипенка. 2-ге вид., переробл. і доп. К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2008. 504 с.
 16. Правове регулювання пенсійного забезпечення за віком у солідарній пенсійній
 17. Стандарти вищої освіти URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>
 18. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
 19. Федорова А. Трудове право ЄС. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. І. Муравйова. Кн. друга : Матеріальне право Європейського союзу. К.: Ін Юре. 2015. 456 с.
 20. Хартли Т. К. Основы права Европейского сообщества. Перевод с англ. / М.: ЮНИТИ, 1998. 734 с.
 21. Хома Н. М. Соціальні процеси в країнах п'ятої хвилі євроінтеграції в контексті розбудови соціальної держави та відповідності соціальним стандартам ЄС (на прикладі Естонії, Литви, Латвії). *Держава і право*. Юрид. і політ. науки. Вип. 52. Київ : 2011. С. 553–559.
 22. Энтин Л. М. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека М : НОРМА, 2007. 960 с.

Тема 6

1. Андріїв В.М. Міжнародне трудове право : навчальний посібник. К. : ВД Дакор. 2017. 574 с.
2. Андріїв В. Соціальне партнерство як форма захисту профспілками трудових прав працівників. *Держава і право*. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. - К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. 2007. № 38. С. 371-375.
3. Бойко Д.М. Порівняльне трудове право. Навчальний посібник. К. : Атіка, 2007. 384 с.
4. Вісьтак М. Я. Міжнародно-правові акти в системі джерел трудового права України : автореф. дис... к.ю.н. Львівський національний університет імені І. Франка. Львів, 2012. 20 с.
5. Гармонізація трудового законодавства України з законодавством Європейського Союзу / Хуторян Н., Баранюк Ю., Чанишева Г. та інші. К. : Юридична думка, 2008. 304 с.
6. Довгерт А.С. Правовое регулирование международных трудовых отношений. К. : УМК ВО, 1992.
7. Європейські правові стандарти та їх імплементація в українське законодавство. Навчальний посібник / за ред. Копиленко О.Л. Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2013. 546 с.
8. Жадан О.В. Міжнародна організація праці у світовій системі соціально-трудова відносин. *Актуальні проблеми державного управління*. 2011. № 2 (40). URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-2/>

9. Кашкин С.Ю. Основные этапы развития трудового права ЕС. Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения. 2008. Вып. 2. С. 140-145.
10. Кашкин Ю.С. Трудовое право Европейского Союза : учебное пособие. М. : Волтере Клувер, 2009. 304 с.
11. Кашкин С.Ю. Европейское право. Учебник для магистров. М. : Юрайт, 2014. 1119 с.
12. Федорова А. Трудове право ЄС. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у трьох кн. / за заг. ред. В. 1. Муравйова. Кн. друга : Матеріальне право Європейського союзу. К.: Ін Юре. 2015. 456 с.
13. Феськов М.М. Трудове законодавство України і Європейська соціальна хартія (переглянута): питання адаптації. Монографія. Київ : Знання, 2005. 276 с.
14. Хартли Т. К. Основы права Европейского сообщества. Перевод с англ. / М.: ЮНИТИ, 1998. 734 с.
15. Энтин Л. М. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека Москва : НОРМА, 2007. 960 с.
16. Ляхівненко С. М. Міжнародні правові стандарти: до визначення поняття та видової характеристики. *Держава і право*. Юрид. і політ. науки. Вип. 51. Київ, 2011. С. 629–636.
17. Хома Н. М. Соціальні процеси в країнах п'ятої хвилі євроінтеграції в контексті розбудови соціальної держави та відповідності соціальним стандартам ЄС (на прикладі Естонії, Литви, Латвії). *Держава і право*. Юрид. і політ. науки. Вип. 52. Київ : 2011. С. 553–559.
18. Європейські стандарти захисту персональних даних і е-врядування : Звіт за результатами моніторингу стану дотримання європейських стандартів захисту персональних даних при впровадженні електронних сервісів на регіональному рівні / І. М. Городиський, М. В. Бем, М.П. Левицька. Львів: ГО «Львівський центр міжнародного права та прав людини», 2018. 66 с.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.rada.gov.ua/ — Верховна Рада України.
2. www.president.gov.ua/ — Президент України.
3. www.kmu.gov.ua/ — Кабінет Міністрів України.
4. www.minjust.gov.ua/ — Міністерство юстиції України.
5. www.mon.gov.ua/ua/ — Міністерство освіти і науки України
6. www.nbuv.gov.ua/ — Національна наукова бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
7. www.lawlibrary.ru/ — Наукова юридична бібліотека.